

Dolenjske Novice.

Izhajajo 1. in 15. vsacega meseca. Cena jim je za celo leto 1 glid., za pol leta 50 kr. — Naročnino in dopise sprejema J. Krajec v Novem mestu.

Kdor želi kako oznanilo v „Dolenjske Novice“ natisniti dati, plača za dvostopno petit-vrsto 8 kr. za enkrat, dvakrat 12 kr., trikrat 15 kr.

Rojaki!

Dne 11. avgusta t. l. obhajal se bode v Velikih Laščah lep narodni praznik. Slovesno se bode odkril in javnosti izročil spomenik na čast leta 1887 umrlemu slovenskemu pesniku in učenjaku

Francu Levstiku.

Velike so zasluge, ki si jih je on pridobil za naš narod, posebno glede za naš jezik, kakor ga čitamo v knjigah. Pri tem je bil gledé političnega prepričanja pravi biser. In ta mož, kojega bomo slavili dne 11. avgusta vsi Slovenci, je bil sin priprostih kmetjskih starišev, brat skromnih kmetov, toraj je vsled tega ne le v čast našemu narodu, temveč tudi ponos kmetjskega stanu, ki je doslej dal Slovincem največ slavnih mož. Lepo bi bilo toraj, ako se ravno kmetjski stan mnogobrojno udeleži Levstikove slavnosti, da pokaže, da tudi on ljubi in spoštuje slavne rojake, ki so se pod kmetjsko streho rojeni, povzdignili do neumrljive slave. Pridite toraj od blizu in daleč slovenski ratarji, udeležite se lepe slavnosti, ter bodite prepričani, da Vas bomo z veseljem sprejeli s srčnim pozdravom „Dobro došli“!

V Velikih Laščah, dne 29. julija 1889.

Odbor.

Gospodarske stvari.

Kmetovalci pa kmetijske postave.

II.

Letošno pomlad slišali smo mnogokrat tarnati ljudi, pa tudi časopisi so jadikovali, da nam je po mnogih krajih požrla gosenčja svejat vse zelenje in cvetje po sadnem drevju in tako uničila ves up, da bi pridelali kaj sadja. Kdor ve, koliko zaleže našemu kmetovalcu sadje*), ne bode mu težko raztolmačiti, kak udarec je to zanj. — Toda, od kod pa pridejo gosenice?

Že vlansko leto smo vedeli, da mora tako priti. Iz predvlanske zalege izlezlo je vlani toliko metuljev (glogovih belinov), da je bilo meseca maja in junija vse belo tega nebodisigatreba, in ko so

*) Veliko več pa bi mu lahko zaleglo, ako bi se sè sadnim drevjem bolj pečal, t. j. ako bi sadovnjake primerno oskrboval.

jele samice leči jajca, mislil bi bil človek skoraj, da je začelo drevje z nova cveteti. „Kaj mi je do metulja, saj ne dela nikake škode, škodujejo nam le gosenice“, rekel bode kdo. Res je tako, toda metulji so gosenicam roditelji. Ako ni metuljev, tudi gosenic ni in nasprotno. Samica glogovega belina znese okoli 150 jajčec drevesom na zgornjo stran listov. Iz jajčec prilezejo v juliju majčkene gosenčice, ktere prevlečejo list z neko tančico ter mu oglojejo gorno kožico. Na takih mestih začne list rjaveti. Pozneje pripredejo gosenice po enega ali po več listov skupaj k vejam, zapredejo se v njih in tako prezimijo. To njihovo početje je prav lahko opazovati; pogledati je le treba nekoliko po sadnem drevju, na njem je gosenic brez števila. — Ker so zapredki trdno pripeti k vejam, ostane tako listje tudi po zimi na drevju, ko drugo listje večinoma odpade. To pa je ravno voda na naš mlin. Sedaj je najlepši in

najpripravnejši čas, da zataremo zalego. Kjer vidimo kak zapredek, odstrižimo ga z gosenciškimi škarijami, denemo v predpasnik ali kako posodo, potem jih požgemo, da uničimo zalego in spomladi je drevje prosto gosencic. Ako pa zapredke na drevji pustimo, prebudi pomladno solnce gosenciške iz zimskega spanja. Te izlezejo iz zapredkov ter žro z nenasitno požrešnostjo brstje in cvetje.

Videči vlni toliko število belinov, jasno nam je bilo, da bodo letos mnogo požrle gosenciške. Zastonj so pisali naši časopisi: „Dolenjske Novice“, „Kmetovalec“, „Novice“, zastonj podučevali ljudstvo. Ni se zmenilo, pustilo je zapredke na drevji in gosenciške požrle so sadje. Še hujše pa bode prihodno leto, ako ostane kmetovalec tako nebrizen, kakor doslej. — Iz ogromne množice gosencic nastalo je toliko bub; iz teh pa so izlezli zopet belini. Letos smo jih videli meseca maja in junija še več, kakor vlni, prihodno leto pa, če se ne vzdramimo, imeli bodemo še več gosencic, kakor smo jih imeli letos in zopet bode po sadji.

Videli smo v kako škodo lahko spravi nebriznost kmetovalca. Ne smemo pa misliti, da je zmiraj kmetovalec sam kriv. Kolikokrat bi si rad pomagal, ko bi si vedel in znal! Toda stvarí ne poznajoč, ne ve si svéta. Dolžnost države, dežele in izobražencev je, da kmetovalcu dajo priložnost, da se vsemu priučí, kar zadeva njegov stan ter mu dajo sredstev, s katerimi se brani neprilik. — Ker mislim o tej zadevi še posebej pisati, omenim naj jo tukaj bolj na kratko.

Dežela kranjska dobila je (kakor tudi druge dežele ob svojem času) 17. junija 1870. l. postavo ali zakon v obrambo poljedelstvu, da mu ne bode kvare od gosencic, hrostov in od kakih drugih snedljivih žuželek. — Kakor nam že naslov pove, varovati ima ta postava kmetovalca tudi škode po gosencicah. Iz gorenjih vrstic razvideli smo, kako škodljive da so gosenciške in kako malo da se ljudstvo briga za to, da bi jih pokončavalo. Dežela je tedaj spoznala, da je taka postava zelo potrebna in da bodo imeli kmetovalci, spolnujoči jo, mnogo koristi od nje; izdala jo je in imamo jo že celih 19 let. Drugo pa je vprašanje, se-li ta postava tudi izpolnuje? Odgovor je žalibog nikaven; ne v obče. Večina našega ljudstva niti ne sanja ne, da imamo kak tak zakon. Omenil sem ga vlnsko leto sicer zelo naprednemu in izobraženemu kmetovalcu, pa rekel mi je, da mu ni znan. Kako pa bo znan potem prostemu ljudstvu?! — Da se nekoliko ž njim seznanimo, oglejmo si ga. Zakon*) pravi:

*) Postava ponatisnena je iz Globočnikovega „Nauka slovenskim županom, kako jim je delati, kadar opravljajo domačega in izročnega področja dolžnosti“, katerega je na slovenski jezik preložil Fr. Levstik.

§ 1. Dolžnost je, da vsako léto do konca marca meseca ali do konca tistega rokú, katerega župan more podaljšati samó do zadnjega dne aprila meseca, vsak zemljiški gospodar, vsak uživá in vsak zakúpnik svoje sádo in lepótno drevje, grmičje, sečí, vrtno plotí in sténe svojim hišam, po vrteh in po vinógradih, po pólji in po travnicih, otrébijo zaprédenih gosencic, žužélskih jajček ter vseh mešičkov in zaródkov; — a nabrani gosenciški mešički in jajčka da se dáde ognju ali da se kakó drugače zateró.

Takó je treba tudi vsako léto v tistem odmérjenem rokóvi, ki ga napové župan z javnim oklicem (§ 9.), zatréti mešičke in gosenciške, kadar se vspomládi pokažejo po drevji ali po grmóvji in po zasajénih rastlínah.

Če se je posékalo drevó, kamor so bile prišle gosenciške, ali če je kdo okléstil véje, po katerih so se bile razlézle, ne da bi ta lés potlej z gosenciškami vréd obléžal na mésti, nego treba je ali obráti gosenciške ali ves ta lés naglo sežgati.

Ker pa imamo poleg omenjenih gosencic še celo vojsko drugih škodljivih gosencic in merčesov, kateri se v opasni množini lahko prikažejo, poskerbela je postava tudi za to, da se i ti uničujejo:

§ 2. Vrhu tega je zgoraj imenovanim ljudém (§ 1.) dolžnost, tudi zatirati drugačne gosenciške ter mešičke in zaródkke drugim snedljivim žužélkam, katere se niso imenovale v § 1., in tudi ónim, kar je tam naštetih, kadar kóli mej létom pridejo v opásnih (nevárnih) éredah snédati njiv in travnikov. To zatíranje bodi v tistem odmérjenem rokóvi, ki ga napové župan z javnim oklicem.

Ako je kaj tacega, dolžán je župan o pravem časi priréditi vse potrebne stvarí in ukaze; tudi se mu dáje oblást, da si more poiskati vsake prisiljene pomóci, z njo odvráča je naglo napást, in k tacemu délu naj prinúdi vsacega občána, kateri je v to pripravén.

A kadar kóli bi občína v odvrácanje teh napástij iméla svojih močí premálo, naj župan to stvár brez odlóga oznani političnemu okrajnemu oblastvu.

(Dalje prihodnjíč.)

Kako je pripraviti konja za dirko v trab.

V članku „Konjska dirka v trab“, katerega smo priobčili v zadnji številki našega lista, pisali smo o namenu in koristi takih dirk. Omenili smo, da dirka ni sama sebi namen, ampak le preskušnja, kako je konjerejec znal svojega konja učiti voziti in ga uriti v hitri vožnji v trab. Pisali smo, da je konju sicer prirojena manjša ali večja hitrost, da pa vender moremo z umnim ravnanjem konja v gotovem času izuriti v posebno hitrem teku. Konja vaditi za hitri tek bodi vedna dolžnost gospodarju, ki izreja lahke konje za prodaj. Vzroke smo v omenjenem članku razjasnili. Pri dirki pa je za čast konjerejcu in tudi za darilo, zato pri njej seveda še hitreje vozimo, ker tu je treba zmagati. Pri dirki zahtevamo več od konja, zato ga moramo za to priliko še posebno izuriti, t. j. za dirko moramo konja tako pripraviti, da bode toliko hitro tekkel, kolikor mu le noge dajo, in to ne da bi se utrudil.

To delo se imenuje „trenovanje“, in konj, ki je pripravljen za dirko, imenuje se „trenovan konj“. Za dirke v trab, kakeršne bodo letos in druga leta pri nas na Dolenjskem (v Šent Jarneju) in na Vrhniki, seveda ni treba konja posebno izuriti, nekoliko ga je pa vendar treba pripraviti. Kako ga pripraviti, to hočemo popisati v nastopnih vrstah.

Zakaj je potrebno konja trenovati? Na to vprašanje najlaže odgovorjamo z vzgledi. Kdor je bil vojak, ve, kaj mora človek prebiti meseca septembra na velikih manevrih. On mora dan za dnevom zgodaj vstajati, po vročini in dežji 10 do 15 ur hoditi ter tudi letati, vrhu tega pa brez vse jedi težko nositi, streljati in še misliti, da povelja prav izvršuje. To je tako težavno, da tisti, ki ni vsega tega izkusil, tega niti presoditi ne ve. Pa vendar vojak to krepko zdrži. Zakaj? Zato, ker se od zime do konec poletja vedno vadi in uri. Vsak dan zahtevajo več od njega, in slednjič se privadi utrudljivim manevrom, katerih bi gotovo ne mogel prenašati prve dni, ko je vstopil v vojake. Mož je toraj trenovan. Povejmo drug vzgled. Človek, ki je navajen lahkega dela, na pr. pisar, krojač itd., če pride k težkemu delu, kmalu opeša, a sčasoma se mora tudi težkega dela tako privaditi, da ga tako opravlja, kakor vsak drug. Tako je tudi s konji. Saj ve vsak kmetovalec, da se konj bolj pokvari, ako v hlevu lenobo pase, nego če je vsak dan vprežen. Zatorej kmetovalci, urite svoje konje, ako se udeležite dirke ali ne!

Kako je konje uriti ali trenovati? Treba jih je učiti pravilne vožnje, ker taka vedno velja, in hitrega dirjanja. O pravilni vožnji hočemo drugič pisati, danes bodemo pisali samo o trenovanju konj.

Navaden dober konj predirja v trabu 1 kilometer, t. j. 1000 metrov, v 4 do 5 minutah, boljši dirjalec v 2 do 3 minutah, trenovan dirjač pa v 1 do 1 1/2 minuti. Do te hitrosti se ne bode nobeden izmed naših kranjskih konj izuril, a konji, ki predirjajo v 2 1/2 do 3 minutah po 1 kilometer, pa so uže tudi pri nas.

S trenovanjem prisilimo konja, ki dirja, da dela iz použite hrane samo meso brez masti. Z dirjanjem in potenjem se namreč zabrani, da se ne dela mast, ki le po nepotrebnem obtežuje živalsko truplo in ovira pregibanje, pretakanje krvi in dihanje. Trenovan konj ne sme biti medel ter mora imeti trdo, ne pa mehko in rahlo meso. Z vajo in pravilno vožnjo se konj nauči takega teka, ki ga najmanj utruja.

Konj, katerega pripravljamo za dirko, naj dobiva redno najboljše krme, ki je zelo tečna. Vode naj dobiva po večkrat, zato se je ne naučije enkrat preveč, ker veliko vode naredi polna čreva,

ki pritiskajo na dihala. Najvažnejše sredstvo za trenovanje je potenje, a konja pri vsem tem ne smemo utruditi. Pripelji spotenega, a ne utrujenega konja v hlev, ki nima prav nič prepiha, pokrij ga z odejo, da se do konca spoti in drgni ga potem, dokler ni popolnoma suh. Spraviti ti ga bode treba tolikokrat manj v pot, kolikor manj je uže od narave nagnen k debelosti. Konj, ki je nagnen k debelosti in ki vzlic hudemu potanju ob dobri krmi nastavlja mast, ni za tekovanje, ker mu bodeš prej noge pokvaril, nego pa ga naredil za dirko sposobnega. Taki konji so navadno tudi leni, s takimi rajši nič ne skušaj. V dirjanji in hitrosti vadi konja polagoma in strogo glej na to, da se nikdar ne utruji. Konj je popolnoma trenovan, kadar ni več čutiti masti po vratu, po ramah in zadnjih stegnih. Takega trenovanja pa pri nas ni treba, zadostuje, ako vadimo konje na popisani način 3 do 6 tednov, ali pa tudi več ali manj.

V programu, katerega objavljamo v današnji številki, brati je, kako se bode vršila dirka. Iz programa je posneti, da bode 3 do 4 letnim konjem samo po 1 kilometer, starejšim konjem pa samo 2 kilometra predirjati. Glede voza je vse eno, s kakeršnim če kedo tekovati, vendar priporočamo lahke, odkrite, dobro mazane vozove na vzmeteh (fedrih).

Gust. Pirc.

Program konjske dirke v trab 1889. I.

prirejene od konjarskega odseka c. kr. kmetijske družbe kranjske v Šent Jarneju na Dolenjskem dné 11. septembra t. l.

Dirka bode dne 11. septembra (na dan premovanja konj) popoldne točno ob 3. uri v Šent Jarneju, in sicer na državni cesti med Šent Jarnejem in med križem, ki stoji en kilometer daleč proti Kostanjevici.

I. Dirka treh in štiriletnih kranjskih žrebcev in kobli.

Daljava 1000 metrov. Prvo darilo se bode izplačalo le tedaj, ako pride konj vsaj v treh minutah na cilj. Ako se pa oglasi samo en tekmovalc, dobi prvo darilo le tedaj, ako pride v dveh in pol minutah na cilj. — Prvo darilo (državno) 100 gl., drugo (deželno) 40 gl. in tretje (deželno) 30 gl.

II. Dirka starejših kranjskih žrebcev in kobli.

Daljava 2000 metrov. Prvo darilo se bode izplačalo le tedaj, ako pride konj vsaj v šestih minutah na cilj. Ako se pa oglasi samo en tekmovalc, dobi prvo darilo le tedaj, ako pride v petih minutah na cilj. — Prvo deželno darilo 60 gl., drugo deželno darilo 40 gl. in tretje deželno darilo 30 gl.

III. Dirka za konje brez razločka starosti in spola, tudi za valahe, ki so najmanj eno leto lastnina kranjskega posestnika.

Daljava 2000 metrov. Prvo darilo bode se izplačalo le tedaj, ako pride konj vsaj v šestih minutah na cilj. Ako se pa oglasi samo en tekmovalc, dobi prvo darilo le tedaj, ako pride v petih minutah na cilj. — Prvo deželno darilo 50 gl., drugo deželno darilo 30 gl. in tretje deželno darilo 20 gl.

Udeležitev pri dirki je zglašiti pismeno podpisanemu odseku ali pa na dan dirke tudi ustno najpozneje do 2. ure popoldne tajniku c. kr. kmetijske družbe gosp. Gustavu Pircu, ki bode tisti dan pri premovanju konj v Šent Jarneju.

Pri dirki veljavne določbe.

1. Razsojevalci so odborniki podpisanega odseka in za to odbrani veščaki.
2. O vseh prepirih razsojujejo z večino glasov razsojevalci.
3. K I. in II. dirki so pripuščeni na Kranjskem rojeni konji od tretjega leta naprej. To je dokazati z listkom, katerega je dobila konjeva mati pri enlemeritvi.

K III. dirki so pripuščeni le tisti konji, ki so najmanj eno leto — od dneva dirke nazaj šteto — nepretrgano v lasti kranjskega posestnika. To je dokazati z županskim potrdilom.

4. Kdor se ni zgledil v pravem času, ne sme priti s svojim konjem na dirjalskišče.

5. Ako se zgledijo k vsaki dirki manj nego trije tekmovalci, onda veljajo gorenji predpisi in pa določila podpisanega odseka.

6. Za konje, ki so nad 9 let stari, ni treba povedati starosti.

7. Dovoljeno je kaki navzočni osebi precej dokazati, da kak konj nima pravice po gorenjih določilih dirjati v kateri dirki.

8. Voz je vsakeršen dovoljen in za l. 1889, tadi bič

9. Tekmovalci morajo biti na dirjalskišči, to je na cesti pri križi proti Kostanjevici pol ure pred začetkom dirke. Tu je voznike naznaniti, in tu se pregledajo konji. Kdor pride prepozno, ne sme tekmovali.

10. Razvrstitev dirjalcev določi žreb.

11. Vsak tekmovalec dirja sam za se, in za vsakega posebe se določi, koliko časa je dirjal.

12. Dovoljeno je vozniku, da mu kdo pomaga pred dirko držati konja, in sicer pri glavi.

13. Tekmovalci, ki vsem določilom odsekovim nočejo ustreči, izključijo se od dirke.

14. Konja, ki med vožnjo prične iti v galop, pognati je precej v trab. Ako konj prestopi prostor med drema zastavama (25 m) v galop, ali če pride v galopu na konec, izgubi pravico do darila. Z vsakim tekmovalcem se pelje član odbora kot prič.

15. Ugovore zaradi nepravilne vožnje je precej naznaniti razsojevalnemu odboru.

V Ljubljani, 5. julija 1889.

Konjarski odsek c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Dr. Th. Rudesch,
predsednik.

O položaju.

Volitve za deželne zbornice so že končane in ne bode nikjer velike promene nastalo, temveč ostalo večinoma, kakor je do sedaj bilo. Istotako so tudi minole avstrijske delegacije, iz katerih nam je posebno vredno zaznamenovati, da potrebuje vojni minister vedno več novcev in je letos zahteval več divizij pomnoženo artilerijo ali topničarstvo in polka za izdelovanje železnic, kar obče kaže na nove bremena davkoplačevalcev. Zatrjalo se je v teh delegacijah, da živimo v Avstriji v dobrih odnošajih nasproti drugim državam; obsojalo se je pa vendar početje Avstriji neprijazne stranke na srbskem. Dalje namerava naš cesar iti prihodnji mesec obiskat nemškega cesarja v Berlinu, kar utegne imeti tudi politični pomen, dasi vladni listi to zanikujejo. Najbolj pa se gibljejo po Avstriji zadnje čase delavci; iz Ceskega so prišli „štrajki“ (ustavljenje dela) na Moravsko in Stajersko, sedaj je štrajk že na Kranjskem v Zagorji, in to so večinoma delavci v rudnikih. Žalibog, da je istina, da največ trpe delavci v rudokopih in plavžih ter da so tudi jako stiskani in zelo slabo plačani; sebični podjetniki zahtevajo obilo dela, pa malo plačajo zato. Ni se nam treba čuditi, ako slišimo o štrajku in izgredih po delavcih, ker delavci povsod najpreje zahtevajo popboljšanje plače za njih trud, oholi in bogati gospodarji pa tega nečejo storiti in si mislijo: naj le štrajkajo, saj jih bode prazni želodec prisilil, da bodo pohlevno prišli k delu. A temu ni več tako, temveč lačna množica delavcev postaja nevarna in to ne samo sebičnim fabrikantom in špe-

kulantom, temuč tudi vsem bližnjim, ki kaj premorejo in slednjič tudi državi sami.

V sosedni Srbiji so pričeli dobro rogoviliti, ker se vedno nagibajo sedaj Avstriji, sedaj Rusiji, od Avstrije je Srbija dobila jako obilo milijonov na posodo, da si je napravila železnice in popravila vojno upravo, ta čas je bila Avstrija dobra. Sedaj pa, ko se je odpovedal kralj Milan, obrnila se je na drugo stran, namreč jeli so se bližati Rusiji in vže so se začeli useljevati ruski časniki, in Srbi vže nameravajo mobilizirati ali vojno skupaj sklicati. Uzrok temu dajejo baje množične roparstvo; kar je pa jako abotno in slaba je država, katera mora radi roparjev kar h krati vojno zbornati. Ne vemo pa sicer za katerim gramom zajec tiči, ali je vse to naperjeno proti nam, ali Bolgarji, ali celo Turčiji, kateri zadnji bode najbrže, ako omenjamo, da je pričelo na polotoku živahno gibanje.

Na turškem otoku Kreti, na katerem pa prebiva ogromna večina Grkov, pričel se je punt in vže z orožjem preganjajo svoje zatiralce; uzrok temu dajejo kruto postopanje ondašnjega guvernerja; po našem mnenju je pa temu uzrok vse kaj družega, ako dostavimo, da Rusija skuplja veliko vojno v Erzerum, veliki trdnjavi v Aziji ob turški meji in ima tam nad 80.000 mož razpostavljenih ter tudi ogromno število vojakov na nemško-avstrijski meji in da je iskala veliko svoto 1000, reci tisoč milijonov rubljev na posod, kar ni malenkost. Vsa ta znamenja kažejo, da utegne na Balkanu kmalo pričeti grometi.

Na Italijanskem se je poslanec Cavalotti zelo repenčil proti naši vladi, pa mu je dobro posvetil ministerski predsednik Crispi. Tudi je italijanska vlada razpustila društvo, katero je imelo v programu osvojitve Trsta in južnih Tirol. To vse znači, da hoče oficijelna Italija na vsak način v prijateljskih odnošajih z nami biti. Nam je pa le dostaviti, da je republikanska stranka v Italiji zelo močna in njen upliv vedno bolj raste.

Na Francoskem pa se vsi listi pečajo z umazano Bulanžejevo zadevo, večina je temu zloglasnemu generalu hrbet obrnila. Najvišji sodni zbor ima ogromno nakopičenega gradiva v zatožbi, med katerim so jako podle umazanosti, katere bi navadnemu nadčastniku v sramoto bile. Delil si je ta general med drugimi takimi slučajmi, tako tudi z nekim agentom bornih 210 frankov za neko kavo, da, celó svotico 8 kr. si je dal splaćati; ogoljufal pa je Francosko za več tisoč in tisoč frankov. Dalje ima tudi na vesti, da je hotel vojno pridobiti na svojo stran in velik nered napraviti v državi. Kljub temu pa so mislili njegovi privrženci ga zopet spraviti v državno zbornico pri prihodnjih volitvah, katere se bodo še letos vršile, in bil bi gotovo (ako vse eno ne bode)

v kakem okraju, kjer so ljudje strastni, ki postanejo topi in slepi. Najvišji sodni dvor namerava Bulanžeu in sodrugom odvzeti francosko meščansko pravo in ako se to v istini zgodi, tako ne more biti ne veljavno voljen, niti voliti. Tako utegne postati politični konec moža, kateri je pred kratkim še veliko ulogo igral v evropskem koncertu. — Razstava v Parizu ima vedno več obiskovalcev iz vseh delov sveta. Nemčiji seveda to ni nič kaj po volji, ter zavistno gleda na jako napredujočo Francijo, za katero je mislila, da je ugonobljena za stoletje.

Angleži pa imajo zopet več posla v Sudanu, kjer so se zopet prikazali njim nasprotni derviši in se vedno še množe. Že je prišlo do večjih bitek in bode še čuti o njih, le žalibog, da se nič zanesljivega ne izvé, ker Angleži dobro umejo vodo na svoj mlin napeljati, da se njihovi kramarski politiki ne naredi kmalu kaka črta čez račun. — Občji položaj je v istini podoben velikemu kupu smodnika, v katerega je treba le iskrico vreči, da se vname. —r.

Kaj je novega po avstrijskem cesarstvu?

Vrla družba sv. Cirila in Metoda bode imela letos na divnem Bledu svoj občni zbor, in sicer 8. avgusta. Slovenci, zanimajte se za to družbo, ki snuje in vzdržuje šole v onih krajih, kjer hočejo Nemci ali Italijani potujšiti slovenske otroke.

Na slovenskem Štajeru napravili so Slovenci zopet velik korak. Ustanovili so južnoštajersko hranilnico v Celji, katera bode v rokah slovenskih domoljubov in katera bode slovensko uradovala. To je kaj potrebno. Slovenski kmet pride večkrat v take stiske, da mora na svoje zemljišče denar vzeti; boljše je tedaj, da se zadolži pri domačem zavodu, kakor pa pri kateri nemški hranilnici, ki je v rokah naših neprijateljev.

Novoizvoljeni dalmatinski deželni zbor še zboruje, drugi deželni zbori bodo sklicani meseca septembra.

Delavci po gornještajerskih rudnikih so bili delo vstavili, da bi s tem svoje gospodarje prisilili, da se jim plačilo povekša; reveži so res slabo plačani. Tudi v Zagorji ob Savi in v Trbovljah so bili isto storili, a se pri tem dostojno vedli, ne da bi bili rogovilili in razsajali.

Taki upori bodo pa skoraj gotovo na kvaro delavcem, ker bi družba tako rada opustila rudnike. Koliko rok bo potem brez zaslužka! Toraj previdnost!

Kaj je novega po širokem svetu?

Bivši srbski kralj Milan, ki je potoval po jutrovih deželah, vrnil se ja v Beograd.

Nemški cesar je potoval po severni Skandinaviji. Ruski cesar mu letos namerava njegov pohod povrniti.

Na Kreti, otoku v sredozemskem morju, uprlo se je ljudstvo zoper Turka, ki še gospodari čez to zemljo. — Več o političnem položaju poročamo na drugem mestu.

Piše se nam:

Iz Velikih Lašič. — Dne 11. tega meseca bode zopet velik narodni praznik v Velikih Lašičah. Častitelji bodo postavili primeren spomenik slavnemu slovenskemu Levstiku. Slavnost se bode veršila po tem spovedu: Predvečer dne 10. avgusta: Ob 8. uri zvečer koncert na restavracijskem vrtu g. F. Grebenca. Ognjemet, kresovi. — Dne 11. avgusta: I. Budnica. II. Ob 9. uri dopoldne sprejem gostov. III. Ob 10. uri slovesna sv. maša v župni cerkvi v Velikih Lašičah. Petje oskrbi Št. Jakobski cerkveni pevski zbor iz Ljubljane. IV. Po maši slavnostni govor. Ob 12. uri odkritje spomenika. V. Ob 1. uri skupni obed na vrtu g. F. Grebenca. VI. Po skupnem obedu okolu 4. ure izlet v Dol. Retije k Levstikovemu domu, kjer je uzidana spominska plošča. VII. Ljudska veselica. — Slavnost bode sijajna in velikanska. Kakih 20 domačih deklet bode pri pozdravu in drugih točkah slovesnosti v narodnih nošah. Cel okraj bode okrašen z zastavami, pripravljajo se že slavoloki in velikanski mlaji. Ljudstvo jo navdušeno. Pridite Dolenjci mnogobrojno k slavnosti, da vidite kakó slovenski narod časti svoje zaslužne može, svoje duševne velikane!

Iz Celjske okolice dne 24. julija 1889. — Malokedaj dojde Vam iz tukajšnje okolice kak dopis, kajti tukaj se za nas Slovence malo zanimivega zgodi. Danes me je pa vendar napotilo Vam sporočiti, da so pri volitvi v občinski odbor celjske okolice zmagali Slovenci, kar je bilo že davno čas. Kmetje v tukajšnji okolici so večinoma Slovenci, pa žalibog, da se vsi svoje narodnosti ne zavedajo, zato so jih lahko Nemčurji nekaj pregovorili na svojo stran, Pa vkljub temu so vendar imeli Slovenci 2 glasa več kakor Nemci. Govori se tudi, da bi se imeli tukaj „slovenski tabor“ prirediti. Res je, da Slovan gre na dan!

Domače vesti.

(P r e m e m b e.) Prestavljen je okrajni zdravnik dr. Julij Kotzmuth iz Črnomlja v jednaki lastnosti v Postojino, in imenovan je dr. Avg. Seschun v Zadru, okrajnim zdravnikom v Črnomlju. Nadalje je prestavljen c. kr. okrajni živino-zdravnik Josip Sadnikar na lastno prošnjo

iz Črnomlja v Kamnik in kr. srbski okrožni zdravnik Alfr. Folakovski imenovan je c. kr. okrajnim živino-zdravnikom v Črnomlju.

(Nove maše.) V Podzemlji bo imel 4. avg. novo mašo o. Leon Žugelj iz reda sv. Frančiška; dné 11. avgusta pa v Šenpetru poleg Novega Mesta č. g. A. Bojanec. Bog živi novomašnika mnogo let!

(Notar Mravljak) je prestavljen iz Rače v Rogatec na Štajerskem.

(Učiteljska skupščina) je bila 13. julija v Litiji, 3. avgusta bode v Krškem, kjer bode takrat zborovalo tudi „pedagogičsko društvo“.

(Levstikove slavnosti) v Velikih Laščah se bode udeležil dolenski „Sokol“ s zastavo. Nedejamo se, da se je udeležé tudi drugi rodoljubi našega mesta.

(Zgodnjo jesen) nam prerokujejo čebelarji, kateri jo marsikedar dobro pogodijo. Čebele navadno okoli vel. Šmarna izganjajo trote, da jim lenuhi zastoj hrane ne jedó, letos pa se je boj začel minule dni. Iz tega sklepajo možje zgodnjo jesen.

(Za deško obiskovanje učiteljskega tečaja za deško ročno delo na Dunaji) so dobili nekateri gg. učitelji podpore in sicer na Dolenskem: J. Adlešič iz Šmartnega, J. Cepuder iz Litije, J. Janovsky iz Višnjegore.

(Učiteljski kurz na deželni vinarski šoli na Grmu) bode letos od 6. do 27. avgusta. Vsprejetih bode 15 učiteljev, ki bodo dobivali na zavodu stanovanje in hrano brezplačno in povrnene potne stroške.

(Razstavo goveje živine) bode kmetijska družba priredila letos v Trebnjem.

(Nove šole v črnomaljskem okraju) bodo se odprle: v Štrekljovcu pri Semiču (dvorazredna), v Božakovem pri Metliki, v Gribljah pri Podzemlju. Za te službe in za eno v Črnomlju ter za druge v Starem trgu iščejo se učitelji.

(V Krško) je bil dospel te dni general kapucinskega reda iz Rima, obiskat tamošnji kapucinski samostan. Gospod gvardijan Ubald Bergant vsprejel je visokega cerkvenega dostojanstvenika na Videmskem kolodvoru ter ga v spremstvu dovel v kapucinski samostan.

(Velike nevihte), katere so razsajale 23. in 24. julija so po vsem Slovenskem obilo škode napravile. Po Dolenskem iz raznih strani slišati je o velikih nalivih, tresku in sem in tja je čuti, da je strela udarila. V Novem mestu je namreč udarila na dvorišče okrajne jetnišnice ter omamila izmed treh jetnikov, kateri so bili ravno pri delu, dva. Krka je narastla v dveh dneh čudo velika, isto tako tudi drugi potoki; obilo je škode

na polji in v vinogradih. S Trške gore nam poroča prijatelj našega lista, da je 24. julija voda vsled naliva nanesele Fran Rifelnu in Jarneju Šetini toliko zemlje na njihova vinograde, da jih je do cela zasula. — Poroča se nam tudi iz Šmarja, da je 24. jul. voda vsled obilega naliva poplavila okoli 5 km. polja in travnikov in radi tega poljski pridelki veliko škode trpé; posebno so prizadeti: Grosuplje, Sela, Zagrac, Gatina in več bližnjih vasi. — Iz Litije tudi poizvedujemo, da so nalivi napravili obilo škode na cestah in železnici, posebno med Kresnicami in Litijo, tako, da je imel poštni vlak dve uri zamude, ker je voda obilo zemlje in peska nanesele na železnični tir; okrajna cesta na Vače je zelo poškodovana, škodo cenijo na več tisoč gold. V Štangi, Poljanah in Drazgošah nad Litijo je voda na travnike in polje nanesele velike kupe peska, odnesla veliko drv, desk, brvi in mostičev. Veliko škode imajo pri žitu, o ctavi pa še govora ni. — Na Vrhnikih je strela udarila istega dné nekemu posestniku v žitnico ter je pogorela, kasneje nekoliko je udarila strela na Slapeh pri Vrhnikih v neko poslopje ter je tudi pogorelo, oba posestnika imata okoli 1200 gl. škode. — V Borovnici so imeli tudi toliko naliv, da je bilo polje na nekaterih krajih skoro en meter pod vodo; v občini Preserje cenijo škodo nad 1500 gl., v Drašci pa je 9 letni pastir pri napajanju živine v veliki vodi utonil. — Na Igu (Studenc) je palo v 18. urah toliko dežja, da je Iška in Želimljica prestopila struge ter poplavila barje (morost), vasi Strahomer in Lipe so popolnoma pod vodo; vasi Iška, Ig, Vrblene, Tomišelj, Matena, Iška Loka in nekatere druge pa deloma pod vodo. Samo enemu posestniku je voda odnesla okoli 80 sežnjev drv. Poljski pridelki so na omenjenih krajih popolnoma uničeni. — Iz Ljubljane poizvedujemo, da je Ljubljana zelo narasla in iz barja donaša, seno, slamo in obilo šote in lesa. — Iz Logatca se poroča, da imajo vsled obilega dežja v občini Cirknica in Planina veliko škode; v Cirknici je bila povodenj, škoda se ceni na 2000 gl., isto tako so poškodovane vasi okoli cerkniškega jezera. V planinski dolini je obilo škode napravila Unca, katera je prestopila struge in neki cenijo škodo na poljskih pridelkih na 30.000 gl. — Tudi iz Štajerskega se čuje da so bili iste dni nalivi kakor tudi po Koroškem, kjer je v planinah strela ubila 30 goved. — V listih beremo, da je bila v gornji Italiji tiste dni taka nevihta, da je hiše podirala, v kojih razvalinah je bilo ranjenih in ubitih več ljudi.

(Iz Šent-Jurija pri Šmariji) se nam tudi poroča, da je po noči od 23.—24. julija nevihta naredila mnogo kvare po polji, in da je pred tremi tedni v Moravčah strela ubila neko

ženo, ki je bila šla nabirat jagod. Ker manjka prostora, ne moremo priobčiti vsega dopisa.

(Utonil) je bil v Savi 14. t. m. ključavničarski pomočnik Želič v Radečah (doma iz Št. Ruperta na Štajerskem). Truplo je priplulo 17. t. m. na Krško, kjer je bilo pokopano.

(Živinski sejmi) v Novomeškem okraju minolega meseca so bili obiskani, kakor sledi: Na mesečni sejm v Novem Mestu 1. julija so prignali 212, na sejm v Mirni peči 900, v Veliki Loki dné 25. julija 1000 in v Toplicah 27. julija 600 glav govede, ter še 150 konj v Veliko Loko.

— Kupčija je bila večinoma dobra, najboljša v Veliki Loki, kjer so ljubljanski mesarji in drugi tuji kupci pokupili večinoma lepih, dobro rejenih volov; tako je jeden Korošec nakupil 36 parov volov; tudi v Toplicah je bila navzlic slabemu vremenu jako živahna kupčija.

(Iz Trebelske župnije) se nam piše: Farani trebelski se veselimo praznika 4. avgusta, ko bode pri nas na Trebelnem č. g. Jožef Žagar služil novo mašo. Mi hočemo č. g. novomašnika kolikor bode mogoče počastiti in se mu zahvaliti, ker si štejemo v čast, da imamo v fari novomašnika.

(Romanje) iz Ljubljane v Marijino Celje se bo vršilo prihodnji pondeljek 5. avgusta, ob 11. uri 40 min. Romarski listi se bodo spremenili z voznim listom na dotičnem kolodvoru pred odhodom. Romarji se še sprejemajo do 4. avgusta pri kanoniku Zamejcu, v „Katoliški Bukvarni“ in pri Jos. Pavlinu na Marijinem trgu šte. 1.

(Opomba za romarje), da se ne bi motili. Veliki romarski shod na Záplazu bo letos dné 15. in 16. avgusta.

(Letina) ne bode tako dobra, kakor se je pričakovalo. Sena in krme sicer dosta, paše je tudi dovolj, ker je dovolj moče. A čujejo se tožbe, da črvi (zalega lanskkih hroščev) spodjedajo krompir in koruzo. Po vinogradih se pa širi ali trtna uš ali pa strupena rosa, radi katere se že zdaj perje na trti suši. Na Ogerskem bode tudi žitna letina dosti slabši od prejšnjih let.

Razne vesti.

* (Poštni muzej) namerava napraviti na Dunaju visoko kupčijsko ministerstvo, v katerem bi bile na vedni ogled razpostavljene vsakovrstne, posebno stare stvari, katere so bile pri poštah v rabi, n. pr. različne vožnje stvari, modeli in slike starih poštnih postaj, jezdecev (kurirjev), pečatov, cenikov, naznanil itd. — Marsikje se kaj zanimivega med starino nahaja, ki bi za tak muzej važno in vrednostno bilo. Vsak poštni urad službeno posreduje, da se taka zanimiva stvar brezplačno odpošlje, ali po okolnosti celo kaj plačila dobi.

* (Velik debitek in velika goljufija v mali loteriji.) Na Ogerskem je posestnik Farkaš večkrat dobival po nekaj tisočakov v navadni

loteriji. Mož je bil precej imovit in imel nekje na Mažarskem veliko zemljišča. A letos mu je bila sreča posebno naklonjena. Stavil je na več enako se glasečih térn po 10 gld. in zadel v Temešvaru, kamor je stavil, skoro pol milijona gold. Kraljevski kasi se je pa vendar to malo preveč zdelo; začela je reč preiskovati in prišla velikanski goljufiji na sled. Farkaš je bil baje sporazumljen z uradniki, ki so bili pri komisiji, ko so se številke vlekle. Dotično kolo pri škatlji, iz katere se številke vlečejo, vrti vselej kakošen deček iz sirotišnice. Po zvijači je pa Farkaš pripeljati dal otroka, na to naučenega, ki je potegnul ali prav za prav dal dotičnemu uradniku v roke tiste številke, na je katere Farkaš visoke denarje stavil. Vés svet strmi nad to goljufijo, ki se pa še le preiskuje. Farkaš in sodrugi so pod ključem.

Listnica uredništva.

Došlo nam je več dopisov, katerih porabiti ne moremo. Dopisniku iz R. Ne moremo; če hvalimo eno tujo banko. morali bi še drugo, ki nas za enako prijaznost prosi. Ali težko je kar vse vprek hvaliti.

Sejmovi na Dolénjskem:

V avgustu: 5. v Novem mestu, na Gori pri Ribnici in v Ribnici; 8. v Toplicah; 10. pri sv. Lorenecu na Temenici; 14. v Leskovcu; 16. v Šmarji, Trebnjem in Cerkljah; 17. v Mokronogu in Zvirčah; 20. v Metliki in Zatičini; 24. v Št. Jerneji; 26. v Ambrusu; 27. v Novem Mestu in 31. v Krškem.

Žitna cena v Novem Mestu 29. julija 1889.

Domače pšenice mernik 1 gld. 90 kr., Dobelače (koruze) 1 gld. 30 kr., Šoršice 1 gld. 40 kr., Rži 1 gld. 30 kr., Ječmena 1 gld. 20 kr., Ajde 1 gld. 25 kr., Ovsa 80 kr., Krompirja 75 kr.

Loterijske srečke.

Gradec 20. julija	5	61	51	43	64
Trst 27. "	28	46	30	18	45

Zahvala.

Blagorodni gospod Fran Štajer, c. kr. notar, podaril mi je o priliki Vodnikove slavnosti 15 goldinarjev v nakup raznih knjižic najpridnejšim učencem tukajšnje šole. Za ta velikodušni dar se blagomu dobrotniku in šolskemu prijatelju v svojem in v imenu obdarovanih učencev na tem mestu najsrčneje zahvaljujem. Bog naj obilno poplača!

V Metliki v 10. dan julija 1889.

[110]

Andrej Šest
nadučitelj.

Zahvala.

Ob bitki izgubi našega prizrčno ljubljenega in nepozabljivega soproga, oziroma očeta gospoda

Frana Zesserja

trgovca in posestnika na Krškem,

izrekamo tem potom vsem sorodnikom, prijateljem in znancem za takó tolaživno sočutje, kakor tudi uniformiranima meščanskima stražama s Krškega in Kostanjevice, gasilnima stražama Krški in Videmski ter sploh vsem vdeležencem pogreba in posebej še darovalcem krasnih vencev, svojo najsrčnejšo zahvalo.

Na Krškem, 15. julija 1889.

[112]

Rodbina Zesserjeva.

Zahvala.

Za milo sočutje mej dolgo boleznijo in ob smrti naše iskrenoljubljene matere, oziroma tašče in tete gospe

Rozalije Bruner roj. Majer

posestnice gostilne,

za obilno spremstvo k zadnemu počitku, izrekamo priserčno zahvalo vsem prijateljem in znancem, posebno blagorodnim gospem za darovane vence, prečastiti duhovščini, gospodom pevcem „Dol. pevskega društva“ za lepo petje in vsemu meščanstvu; vsem najtoplejšo zahvalo.

Rudolfovo dne 40. julija 1889.

Žalujoči ostali.

[113]

Zahvala.

Za nov sv. križev pot, ki bo v naši farni cerkvi 1. septembra blagoslovljen, so do sedaj prostovoljno darovali: P. Jankovič iz Isole 1 gl.; J. Kramarič iz Radne 5 gl.; P. Šegina iz Solnograda 2 gl.; M. Veselič iz Karlovca 15; J. Požek iz Vipave 1 gl.; iz Bieda na Gor. Avstrijskim so poslali: J. Kepele, M. Milek in M. Vardijan 6 gl.; J. Veselič iz Vrhovec 5 gl.; P. Miketič iz Gorenjec 1 gl.; P. Krstolič iz Burge 1 gl.; I. Hrvat iz Dolenjec 1 gl.; dve drugi osebi 8 gl. Iz Amerike pa so poslali nabrane zneske: Miha Grabrijan in Jure Novak iz Pittsburga 150 gl. — Miko Grabrijan iz Gibraltarja 48 gl. — A. Krstolič iz Cornwalla 10 gl. — Miko in Matija Špehar iz Butte City 82 gl. — Miko in Matija Grabrijan iz Calumeta 130 gl. — K. Adlešič iz Bradforda 2 gl. 85 kr.

Vsem tem dobrotnikom izreka podpisani priserčno zahvalo. Bog povrni!

V Adlešičih 22. julija 1889.

[109]

Ivan Šašel] s. r.

Javna zahvala.

Moje pohištvo mi je pred kratkim popolnoma pogorelo. K sreči bila sem pri

Ogrsko-francoskem zavarovalnem društvu

(*Franko-Hongroise*)

zavarovana in ta zavarovalnica mi je po svojim glavnem zastopniku gosp. Josip Paulin-u v Ljubljani, Marijin trg št. 1, že danes škodo cenila in celo zavarovano svoto brez vsakeršnega odbitka takoj izplačala.

Vsled tega čutim se dolžna, temu zavodu za to jako hitro in vestno odškodovanje javno zahvalo izrekati in ga čestitemu p. n. občinstvu iz lastnega prepričanja v vsakem slučaju najtopleje priporočati.

[117]

Ana Vovk,

v Slevcu pri Mokronogu.

Proda se iz proste roke pri Cirkniku fare št. Rupert,

mlin s kovačnico

in kovaškim orodjem, zraven 1 oral 16 kvad. klafter zemlje in vinograd, vse v dobrem stanu in na primerem kraju za 1500 goldinarjev.

Jernej Gorjup, lastnik.

Pošta št. Janž.

[103-3]

Mlin z žago

se da na šest let v najem, in to le zaradi bolehnosti gospodarja. Vse je v dobrem stanu. — Pogodba in vse drugo se zve pri Janez Nahtigal-u na Bregu pri Žuženberku.

[111-1]

V prodajalnico z različnim blagom išče se

učence,

lepega obnašanja ki je najmanj 4razredno ljudsko šolo dovršil.

[114-1]

Franc Kastelic,

trgovec v Kandiji pri Novomestu.

Stanovanje in hrana

išče se v Novem mestu za dva gimnazijalca I. razreda. Samo pisane ponudbe s ceno in pogoji sprejema vredništvo „Dol. Novic“.

[115-1]

Učenec 14 let star se sprejme takoj v prodajalnici gosp. Janko Puhek-a v Črnomlju.

[104-3]

Anton Paučič,

v Ljubljani sv. Petra cesta št. 50

priporoča svojo bogato zalogo

najfinejše moke

po nizkih cenah. [102-3]

Oskrbništvo skupnih grajščin Grm, Boršt, Graben in Dobrava

naznanja, da se bodo v torek po Vel. Šmarnu to je 20. avgusta po parcelah prodajale

njive in hosta.

Prodaja se bo vršila pri Plantanu v Kandiji ob 9. uri zjutraj. Vsaki kupovalec ima 10% vadiuma položiti.

[119-1]

Kuharica,

ki dobro in samostojno kuha, dobi z 15. avgustom t. l. dobro službo na Dolenjskem. Pisane ponudbe odda šilja iz prijaznosti vredništvo „Dol. Novic“.

[118]

Ogrsko-francoska zavarovalna banka

„Franko Hongroise“

s poroštvenim premoženjem nad

osem milijonov goldinarjev

zavaruje poljske in senožehtne pridelke v kozolcih na podu in o shrambah zoper

požarne škode

po najmanjših cenah.

Nastale škode se hitro in vestno izplačujejo.

Ponudbe prejema in poizvedbe izdava Glavni zastop za Kranjsko v Ljubljani, Marijin trg št. 1 v l. nadstr. (v gosp. Rantovi hiši) kakor tudi vnanji zastopniki.

Z spoštovanjem

Jos. Paulin,

glavni zastopnik.

[120-1]